Tietosuoja ja tietoturva

MITÄ ON TIETOSUOJA, ENTÄ TIETOTURVA? MITEN NE VAIKUTTAVAT DIGIOHJAUKSEEN?

OAMK

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tietoturva ja tietosuoja

Tietosuoja

- Perustuu lakiin ja käytänteisiin
- Henkilön tietojen suojaa
- Ihmisen tunnistamiseen liittyvät asiat
- Henkilötietojen hyödyntäminen

Tietoturva

- Tekniset ja organisatoriset ratkaisut
- Palomuurit, virustorjunnat, salasanat
- Hälytyksiin reagoiminen
- Myös inhimillinen ulottuvuus

Tietoturvasta ja tietosuojasta huolehtiminen

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tietoturvasta huolehtiminen

- Yleinen tietoturvasta huolehtiminen luo pohjan myös tietoturvalliselle verkko-ohjaukselle
- Tietoturva merkitsee eri käyttäjäryhmille erilaisia asioita, mutta siitä huolehtiminen tulisi olla yhteinen asia
- BYOD (Bringyourowndevice) mallin sekä mobiilikäytön yleistyminen tuoneet lisähaasteita

TOP5-UHAT: Yksityishenkilöt

(Tietoturvan vuosi 2016 Viestintäviraston julkaisu 001/2017)

- Huijaukset ja tilausansat
- Kiristyshaittaohjelmat leviävät älylaitteisiin
- IoT tuli joka kotiin
- Yksityisyys somemaailmassa
- Salasanojen kierrätys

TOP5-RATKAISUT: Yksityishenkilöt

(Tietoturvan vuosi 2016 Viestintäviraston julkaisu 001/2017)

- Mieti enne kuin klikkaat
- Salasanojen hallinta
- Päivitä laitteet ja käyttämäsi ohjelmistot säännöllisesti
- Varmuuskopiot tärkeistä tiedoista
- Käytä tietoturvaohjelmistoja

Kuinka voit itse parantaa tietoturvaa?

- Sosiaalisessa mediassa yksityishenkilönä
  - Miten henkilökohtaista tai yksityiskohtaista materiaalia haluat julkaista sosiaalisessa mediassa?
  - Kenen haluat näkevän tietosi, tarkista palvelun yksityisyys-asetukset ja muuta niitä tarvittaessa.
  - Älä julkaise tietoja tai kuvia kenestäkään ilman heidän lupaansa.

- Sosiaalisessa mediassa työntekijänä
  - Kun osallistut keskusteluun, ota huomioon, että työnantaja voi nähdä kommenttisi ja keskustelusi.
  - Työntekijän on vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä vaadittavan menettelyn kanssa *(Työsopimuslaki 3:1).*
  - Ole huolellinen salassa pidettävän tiedon suhteen, sillä työntekijän lojaalisuusvelvoite koskee myös vapaa-aikaa.

Kuinka voit itse parantaa tietoturvaa?

- Etäkäyttö ja matkustaminen
  - Käytä matkoilla työasioiden hoitamiseen työantajan tarjoamia laitteita
  - Käytä aina suojattua vpn-yhteyttä
  - Vältä yleisiä avoimia langattomia verkkoja ja yleisessä käytössä olevia koneita
  - Älä luovuta työnantajan laitteita muiden käyttöön
  - Vaihda mobiililaitteiden oletus pin- ja pääsykoodi
  - Kytke mobiililaitteen jäljitys ja etätyhjennys päälle

Mobiilikäyttö haasteena

- Älypuhelimen ja tabletin tietoturvahaasteet
  - Jatkuvasti online ja yhteydessä eri sovelluksiin ja palveluihin
  - Sisältää erilaisia sensoreita, antureita, mikrofoneja, kameroita.
  - Voi vuotaa käyttäjän tietoja eteenpäin -> Sovellukset vaativat usein toimiakseen sellaisiakin oikeuksia, joita se ei edes tarvitse
  - Käyttöjärjestelmät ja sovellukset päivittyvät jatkuvasti, mutta osa laitteista jää päivitysten ulkopuolelle
  - Mobiililaitteiden etähallinta ja vakiointi on haastavaa

Verkko-ohjaustilanteen tietoturva ja tietosuoja

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Palvelun/järjestelmän valinta

- Pääsääntöisesti kannattaa pyrkiä käyttämään oppilaitoksen tarjoamia ja tukemia järjestelmiä
  - Tekninen ja pedagoginen tuki
  - Ei tarvita rekisteröintiä eikä erillisiä tunnuksia
  - Ei tarvitse käyttää henkilökohtaista tiliä
  - Tietoja ei luovuteta/myydä 3. osapuolelle ja ne pysyvät EU-alueella (voi olla poikkeuksia)

Miksi käyttää kolmannen osapuolen järjestelmiä?

- Kolmannen osapuolen järjestelmiä on perusteltua käyttää esim. silloin jos:
  - Oppilaitoksen tarjoamat palvelut eivät tue haluttua käyttötarkoitusta
  - Ympäristö on oltava opiskelijoiden käytössä myös valmistumisen jälkeen
  - Muut toimijat ovat oman organisaation ulkopuolelta
  - Toiminta niin massiivista, että oppilaitoksen järjestelmät eivät riitä

Mitä täytyy ottaa huomioon käytettäessä 3. osapuolen järjestelmiä?

- Täytyy osata valita tilanteen kannalta paras väline ja ratkaisu
- On perehdyttävä käytettävään välineeseen ja tutustuttava valitun palvelun käyttöehtoihin
- Täytyy kertoa opiskelijoille ne riskit, joita valittuun palveluun liittyy (tekijänoikeudet, tietosuoja, tietoturva)
- Pitää olla vaihtoehtoinen tapa niille, jotka eivät halua rekisteröityä organisaation ulkopuolisiin palveluihin
- Ohjaajan yksityisyys ja erilaisten roolien hallinta (työ ja henkilökohtainen elämä)
- Palveluiden nopea kehitys vaatii jatkuvaa opettelua ja mahdollisia toimintatapojen muutoksia
- Palvelut saattavat vaatia koneeseen tiettyjä lisäohjelmia tai huomattavaa suorituskykyä (esim. virtuaalimaailmat)

Fyysisen tilan/paikan valinta

- Verkko-ohjausta voidaan pitää monenlaisessa paikassa ja varsinkin mobiililaitteilla melkein missä tahansa
  - Tilan on kuitenkin oltava rauhallinen ja riittävästi äänieristetty, jotta yksityisyys ja luottamuksellisuus säilyy
  - Yksilöohjauksessa samassa tilassa ei saa olla asiaan kuulumattomia henkilöitä

Mitä täytyy huomioida erilaisia palveluja käytettäessä?

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Verkkoneuvotteluvälineet

- Host voi määritellä ketkä pääsevät huoneeseen
- Osallistujien toiminta rajattavissa
- Web-kameralla voi varmistaa osallistujan henkilöllisyyden
- Tallennus vain tarvittaessa (esim. luottamuksellisia keskusteluja ei tallenneta)
- Tallenteiden osoite on aina uniikki

Verkkoneuvotteluvälineet

- Selaimen haavoittuvuus
- Osallistuja voi luovuttaa istunnon osoitteen, käyttäjätunnukset ja salasanat ulkopuoliselle
- Jaettava materiaali tulee itse tarkistaa viruksilta
- Yksityisyydestä huolehtiminen jää osallistujille

Verkkoneuvotteluvälineet

- Ruudunjakoa käytettäessä tulisi etukäteen "siivota" näytöltä ei-näytettäviksi sopivat dokumentit, sähköpostit yms.
- Yhteiset pelisäännöt erityisesti ryhmämuotoisessa verkko-neuvottelussa tai verkko-ohjaustilanteessa käyttäytymiseen on hyvä käydä läpi tai tuoda selkeästi esille
- On mietittävä tarkkaan, kuinka luottamuksellisia keskusteluja käydään verkon välityksellä
- Jos käytetään ohjauskeskusteluissa samaa ”huonetta”, tulee poistaa edellisen istunnon tiedot

Chat-palvelut

- Chat on lähtökohtaisesti anonyymi (riippuu palveluntarjoajasta mitä tietoja tallennetaan)
- Suojattu yhteys
- Chat sijaitsee suljetussa ympäristössä ja vaatii kirjautumisen

Chat-palvelut

- Chat sijaitsee julkisilla sivuilla
- Riippuu chat-ohjelmasta, mitä tietoja yhteydenottajasta välittyy päivystäjälle
- Yhteisten linjausten puuttuminen, esim. mitä tietoja voidaan antaa
- Chatissa päivystävien olisi hyvä esiintyä esim. omilla nimillään, jotta keskustelut voidaan tarvittaessa ohjata oikeille tahoille -> Vaarantuuko yksityisyys?

Chat-palvelut

- Tietoturva, luottamuksellisuus ja yksityisyys riippuvat esimerkiksi chatin sijoituspaikasta (julkinen sivu <-> intranet)
- Riippuu chat-ohjelmasta, mitä tietoja yhteydenottajasta välittyy päivystäjälle -> Kerrottava asiakkaalle
- Olisi hyvä olla yhteinen linjaus siitä, mitä tietoja chatinkautta annetaan kysyjälle. Esim. annetaanko chatinkautta tietoja opiskelijavalinnoista, suoritusmerkinnöistä jne?
- Chat työkaluna on parhaimmillaan neuvonnassa. Syvällisempi ohjaaminen vaatii henkilökohtaisemman lähestymistavan.

Some-palvelut

- Some on tehokas väline yleisen informaation jakamiseen
- Tarjolla monipuolisia palveluja erilaisiin tarpeisiin
- Youtube voi olla tukemassa ohjausta esim. videoiden muodossa

Some-palvelut

- Käyttäjätunnusvarkauksien vuoksi tunnukset voivat joutua vääriin käsiin
- Yksityisen elämän ja työn sekoittuminen
- Kuvat, videot ja viestit voivat nousta esiin vuosien päästä
- Työntekijää tai opiskelijaa ei voi velvoittaa käyttämään 3. osapuolen palveluja
- Sosiaalisessa mediassa on helppo esiintyä toisena henkilönä
- Keskustelut/viestit tallentuvat usein palveluntarjoajan palvelimelle

Some-palvelut

- Väärin tulkittu viesti voi aiheuttaa ikävänkin keskustelun, joka leviää nopeasti
- Hashtageja ei voi omistaa tai varata, vaan niitä voivat käyttää kuka tahansa. Hashtagiin liitettävä keskustelu voi lähteä täysin lapasesta, eikä sille voi itse mitään
- Sosiaalisessa mediassa esiintyy mainoksia, eikä organisaatio voi vaikuttaa siihen, millaisia mainoksia hänen sivullaan näkyy

Some-palvelut

- Onko muistettu kysyä luvat kuvien/videoiden julkaisemiseen?
- Henkilökohtaiset vai työtunnukset? Salliiko käyttöehdot useat tilit?
- Julkisia keskusteluja täytyy moderoida aktiivisesti, ettei keskusteluissa esiinny asiattomuuksia tai luottamuksellista tietoa

Pikaviestipalvelut

- Sopii ryhmätiedottamiseen, tiedon jakamiseen, lyhyisiin keskusteluihin, ideointiin ja palautteen antamiseen
- Whatsapp ja Snapchat eivät tallenna keskusteluja palvelimilleen

Pikaviestipalvelut

- Ei sovellu arkaluontoisten tai vaitiolovelvollisuutta sisältävien asioiden käsittelyyn
- Sovellusten asennus edellyttää useiden puhelimen tietojen luovuttamista (esim. yhteystiedot, valokuvat, paikkatiedot..)
- FB Messenger toimii Facebook profiilin kautta -> Facebook käyttää tietoja markkinointiin
- Snapchatissa mahdollista määritellä koska viesti poistuu vastaanottajalta ja palvelimilta, mutta vastaanottaja voi ottaa kuitenkin ruutukaappauksen.
- Skypessä vain itse viesti on salattu, muuten viestit esim. palveluntarjoajan luettavissa.
- Puhelimen oltava lukittuna suojakoodilla

Riskejä ja mitä on hyvä muistaa

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Riskejä

- Käyttäjätunnukset päätyvät vääriin käsiin
- Hukkaan läppärin/puhelimen/tabletin
- Viskaan paperit väärään roskikseen
- Joku näkee/kuulee luottamuksellisen keskustelun
- Joku pääsee luvatta koneeelleni tai käyttää konetani luvan kanssa, mutta tekee jotain, mitä ei pitäisi

Hyvä muistaa digiohjauksessa

- Pyri varmistautumaan, että toisessa päässä on se, jonka siellä pitää ollakin
  - Mitä henkilökohtaisemmista ja arkaluonteisemmista asioista on kyse, sitä tärkeämpää tämä on
- Hyvä on hoksauttaa opiskelijaa myös tietoturvasta
  - Et kuitenkaan ole vastuussa siitä, mitä toinen osapuoli tekee omilla tiedoillaan
- Jos joku tilanne, yhteydenotto tms. tuntuu jotenkin oudolta tai epäilyttävältä, niin ota selvää mistä on kyse

oamk.fi/digiohjaus @digiohjaustakaikille @Digiohjaus #digiohjaus

Lähteet:

Hakkarainen, Timo. Verkko-ohjaaja – hankkeen koulutuspäivä 10.2.2017 Tietoturva ja tietosuoja verkko-ohjauksessa

Virranniemi Ulla, Tietosuoja ja tietoturva? luentokalvot

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

OULUN YLIOPISTO

Centria AMMATTIKORKEAKOULU

OSAO

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

oamk.fi/digiohjaus #digiohjaus